

ทุนนางไทย (พ.ศ.2500-2516)

นายรัตน์ สอนสภาพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะอักษรปริยญา เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-280-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI BUREAUCRATIC CAPITAL (1957-1973)

Mr. Rattaphong Sonsuphap

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-280-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ทุนขุนนางไทย (พ.ศ. 2500-2516)

โดย นายรัตพงษ์ สอนสุภาพ

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มาสุก พงษ์ไพจิตร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วัดพงษ์ ถอนสุภาพ : ทุนขุนนางไทย (พ.ศ.2500-2516) (THAI BUREAUCRATIC CAPITAL (1957-1973)) อ.ที่ปรึกษา: ศศ.ดร.สังคิด พิริยะรังสรรค์, 258 หน้า. ISBN 974-635-280-6

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทและพฤติกรรมการแสวงหาผลประโยชน์ของ
ขุนนางไทยในช่วง พ.ศ.2500-2516 โดยการใช้วิธีวิจัยเอกสารและคำสัมภาษณ์วิถาระห์ทางประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า ขุนนางไทยในช่วงที่ศึกษานี้ มีผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการทหาร และ
ข้าราชการระดับสูงใช้อิทธิพลจากตำแหน่งหน้าที่การงานของตน รวมทั้งยังใช้กลไกของรัฐไปเพื่อแสวงหาผล
ประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง การศึกษาจึงพบว่า แบบแผนการแสวงหาผลประโยชน์ของขุนนาง
มิได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใดยังคงพึ่งพิงกลไกรัฐหาผลประโยชน์เป็นสำคัญ ขุนนางช่วงหลัง พ.ศ.2500 มี
ความเข้มแข็งมากและสามารถที่จะหาผลประโยชน์ได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้แล้วขุนนางในช่วงนี้ยังได้ให้
การสนับสนุนระบบทุนนิยมในประเทศ โดยการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด สร้างสรรค์บรรยากาศการลงทุน
ด้วยการให้สิทธิพิเศษหลายด้าน รวมทั้งยังควบคุมแรงงทนอย่างเข้มงวดพร้อมกับกักตุนแรงงานให้ต่ำเพียง
ระดับยังชีพเท่านั้น ในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ซึ่งได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ต่างมี
ลักษณะเป็นขุนนางด้วยกันทั้งสิ้น โดยผู้นำประเทศเหล่านี้มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้าง
ขวาง สำหรับวิธีการหาผลประโยชน์ของขุนนางไทยนั้นมีด้วยกัน 4 รูปแบบ คือ:-

- 1) การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในราชการ
- 2) ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์
- 3) ดำเนินธุรกิจที่ปราศจากเงินทุน
- 4) แสวงหาผลประโยชน์โดยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ

การเกิดขึ้นของระบบขุนนางนั้น จะมีผลทำให้ทรัพยากรของประเทศบางส่วนถูกใช้ไปอย่างไร
ประสิทธิภาพ เกิดการสูญเสียต่อสังคมส่วนรวมในระดับที่สูง ดังนั้นรัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยด้าน
นี้เพิ่มมากขึ้น อย่างน้อยผลการศึกษานี้ จะเป็นกลไกอันหนึ่งที่ใช้ให้หันถึงผลกระทบจากระบบขุนนางที่มีต่อ
การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C660181 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: THAILAND / BUREAUCRATIC/ CAPITAL

RATTAPHONG SONSUPHAP : THAI BUREAUCRATIC CAPITAL
(1957-1973) THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. SUNGSIDH
PIRIYARANGSAN, Ph.D. 258 pp. ISBN 974-635-280-6

This thesis's main objective is to study the roles and behaviour of bureaucratic capitalists in Thailand in the period 1957-1973. The methodology used is a historical analysis, base on document research.

The study shows that in the period studied, political leaders, senior civilian and military officials not only used their powerful position, but also the government's machinery to further their own economic interests. It is also found that the methods used for seeking self interests by bureaucratic capitalists did not change dramatically in 1957-1973 as compared to 1932-1957. In both of these periods, bureaucratic capitalists relied on the government machinery. Bureaucratic capitalists in the period after 1957 were able to consolidate their powerful position, so much so that they could systematically seek rent from their powerful position. They also receive support from local capitalists in return for carrying out an open economy policy, providing favourable environment and giving numerous special privileges to private investment. At the same time they suppressed the workers' movement and kept wages low. The experiences of capitalism in all of South-East Asia, namely Thailand, Indonesia, Malaysia and the Philippines show the dominance of bureaucratic capitalists. Bureaucratic capitalists in Thailand seek benefits by four major means, namely :

- 1) using their powerful positions in government to earn money from corruption ;
- 2) using government mechanism to benefits themselves;
- 3) operating business without using their own capital funds ; and
- 4) seeking rent from their office.

The rise of bureaucratic capitalists system led to inefficient use of the national resources. and entailed high social cost. Therefore government should promote more studies on this topic. This study has shown the negative effects of bureaucratic capitalism on the development of Thailand.

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา.....2539

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์สังคิด หิริยะรังสรรค์ ที่ได้ให้คำแนะนำและประเด็นศึกษาอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

๗ โอกาสนี้ ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา รองศาสตราจารย์ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขปรับปรุง และเป็นอาจารย์ผู้สอนวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนได้รับกำลังใจจากครอบครัวที่จังหวัดเลยมาตลอด คุณแม่ คุณพ่อและพี่ๆทุกคนต่างให้กำลังใจแต่ทุกคนก็มั่นใจและคอยบอกผมอยู่เสมอว่า ให้ผมทำอย่างเต็มที่และทำให้ดีที่สุด ตลอดระยะเวลาที่ทำงานชิ้นนี้กว่า 2 ปีครึ่งผมระลึกคำพูดของอาจารย์อยู่เสมอว่า "ทำงานทั้งที่ควรทำให้ดี"

ก่อนสุดท้ายขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนๆ หลายคน เช่น ทิพย์ นน เจาะ และเพื่อนที่ทำงานที่ช่วยเหลือ พิจารณาช่วยตรวจภาษาอังกฤษให้ นิด (ชลธิชา) น้องก้อย (กนกวรรณ) ช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มจนแล้วเสร็จ และคุณเอ้เป็นทั้งที่ปรึกษาและกำลังใจ อีกทั้งขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาที่กรุณาให้เวลาแก่ผู้เขียนมาเรียนตั้งแต่อยู่โกดัก เพลินจิต และพระราม 3 จากความกรุณาจากเจ้านายทั้งสามท่าน คือ คุณเสถียร ปิติเปรมปราโมทย์ คุณประสิทธิ์ จักรแก้ว และคุณสว่างวรรณ สุวรรณทัต นอกจากนี้ ต้องขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของกระทรวงพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดคณะเศรษฐศาสตร์และหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถานที่ราชการต่างๆ ที่มีได้กล่าวถึงผู้เขียนขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณอาจารย์สังคิด อีกครั้งหนึ่งที่ได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เขียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รัตพงษ์ สอนสภาพ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนผัง.....	ฉ
บทที่	
1. : บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 สมมติฐานในการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 นิยามศัพท์.....	9
1.6 กรอบและวิธีการศึกษา.....	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
1.8 เรื่องที่จะศึกษาต่อไป.....	12
2. : แนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วยทูนซุนนาง.....	13
2.1 ทูนซุนนางในความหมายแคบ.....	13
2.2 ทูนซุนนางในความหมายกว้าง.....	15
2.3 เปรียบเทียบแนวคิดเรื่องทูนซุนนาง.....	18
2.4 แนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วยทูนซุนนางกับประเทศไทย.....	19
2.5 ทูนซุนนางประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์.....	20
2.6 การทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
2.7 สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไทยหลังพ.ศ.2500.....	40
2.8 บทบาทต่างประเทศกับการพัฒนาประเทศไทย.....	49
2.9 การกำเนิดนโยบายเศรษฐกิจใหม่.....	51
2.10 สรุปภาพรวม.....	54
3. : ทูนซุนนางไทย พ.ศ.2500-2516.....	63
3.1 บัญญัติที่สนับสนุนทูนซุนนางช่วงหลังพ.ศ.2500.....	63
3.2 จอมพลสฤษดิ์ หารัฐกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ.....	77
3.3 ขุมทรัพย์ธุรกิจของจอมพลสฤษดิ์.....	87
3.4 แบบแผนการดำเนินธุรกิจ.....	90
3.5 สรุป.....	105

4.	: ทนุชนางกลุ่มถนน-ประภาส.....	106
4.1	จอมพลถนน-ประภาสกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ.....	106
4.2	ซุ่มซ่ายธุรกิจของจอมพลถนน กิติขจร.....	110
4.3	ซุ่มซ่ายธุรกิจของจอมพลประภาส จารุเสถียร.....	113
4.4	ธุรกิจภายใต้การคุ้มครองของทนุชนาง.....	122
4.5	การแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ.....	135
4.6	ทนุชนางกับองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.....	148
4.7	สรุป.....	154
5.	: บทบาทของทนุชนางที่มีต่อแรงงาน.....	162
5.1	ทนุชนางกับสถาบันแรงงาน.....	164
5.2	ทนุชนางกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ.....	175
5.3	ทนุชนางกับกฎหมายแรงงาน.....	179
5.4	ทนุชนางกับรัฐวิสาหกิจ.....	188
5.5	ทนุชนางไทยปัจจุบันและอนาคต.....	198
5.6	สรุป.....	206
6.	: สรุปการศึกษาทนุชนางไทยระหว่าง พ.ศ.2500-2516.....	209
6.1	เปรียบเทียบทนุชนางไทยช่วงก่อนพ.ศ.2500 และช่วงพ.ศ.2500-2516..	209
6.2	แนวโน้มทนุชนางไทย.....	214
6.3	เปรียบเทียบทนุชนางกับประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์.....	214
6.4	ทนุชนางกับผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ.....	218
6.5	การควบคุมทนุชนาง.....	218
6.6	สรุปรวมและข้อเสนอแนะ.....	219
	รายการอ้างอิง.....	222
	ภาคผนวก.....	233
	ประวัติผู้เขียน.....	258

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงตารางฐานะโดยเปรียบเทียบของทุนชาวจีน	25
2.2	แสดงตารางขุมข่ายธุรกิจของประธานาธิบดีซูฮาร์โต	28
2.3	แสดงตารางผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติจำแนกตามสาขาการผลิต	56
2.4	แสดงตารางมูลค่าสินค้านำเข้าที่ลดลงหย่อนภาษีจากการส่งเสริมการลงทุน	57
2.5	แสดงตารางการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทย	58
2.6	แสดงตารางพื้นที่ใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจ	59
2.7	แสดงตารางราคาข้าวที่ส่งออกและค่าพรีเมียมข้าว	60
2.8	แสดงตารางอัตราการขายตัวของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	61
2.9	แสดงตารางสัดส่วนแรงงานและผลิตภัณฑ์ประชาชาติ	62
3.1	แสดงตารางหน่วยงานที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี	71
3.2	แสดงตารางขุมข่ายธุรกิจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	89
3.3	แสดงตารางการถ่ายโอนเงินจากธนาคารสหธนาคาร	92
3.4	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารทหารไทย	102
3.5	แสดงตารางผลการดำเนินงานบริษัทของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	103
4.1	แสดงตารางขุมข่ายธุรกิจของจอมพลถนอม กิตติขจร	112
4.2	แสดงตารางขุมข่ายธุรกิจของจอมพลประภาส จารุเสถียร	116
4.3	แสดงตารางบริษัทในเครือกลุ่มบริษัทอิตัลไทย	132
4.4	แสดงตารางโครงการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาล	133
4.5	แสดงตารางรายนามบริษัทที่ยื่นขอสัมปทาน	137
4.6	แสดงตารางรายนามกรรมการและผู้ถือหุ้นบริษัทเหมืองแร่บุรพา	142
4.7	แสดงตารางรายชื่อผู้ยื่นขอจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ใหม่	152
4.8	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารกรุงเทพ จำกัด	156
4.9	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	157
4.10	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารกสิกรไทย จำกัด	158
4.11	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารเอเซีย จำกัด	159
4.12	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารมหานคร จำกัด	160
4.13	แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการธนาคารสหธนาคาร จำกัด	161
5.1	แสดงตารางกำไรเฉลี่ยต่อลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรม	183
5.2	แสดงตารางข้อพิพาทแรงงานพ.ศ. 2499-2519	187
5.3	แสดงตารางรัฐวิสาหกิจจำแนกตามขนาดของแรงงาน	192
5.4	แสดงตารางรายได้รัฐวิสาหกิจที่ขึ้นส่งคลัง	194
5.5	แสดงตารางการจัดสรรกำไรองค์การรัฐวิสาหกิจ	196
5.6	แสดงตารางความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มทุน	204

สารบัญแนบท้าย

แนบท้ายที่		หน้า
3.1	แสดงแนบท้ายราชการสำนักนายกรัฐมนตรี	72
3.2	แสดงแนบท้ายความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการ เมืองและ เศรษฐกิจ	104
4.1	แสดงแนบท้ายความสัมพันธ์ระหว่างอพศ. กับกลุ่มธุรกิจการ เมือง	153
5.1	แสดงแนบท้ายการจัดองค์การรัฐวิสาหกิจไทย	192

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย